

lézacího soudu, že za dané situace by bylo »pouhou frází« žadatí na obžalovaném, by ve smyslu § 45 min. nař. zůstal pánem své rychlosti. Kdyby byl obžalovaný použil oné možnosti, nebyl by přišel nazmar život Růženy R-ové, a nebylo by došlo ani k ostatním více méně vážným následkům úrazu.

Skutková podstata přečinu podle § 335 tr. zák. v objektivním směru je tedy dána. Další otázka nadhozená stížností vývody k čís. 9 b) § 281 tr. ř., zda je tu omluvný důvod podle § 2 g) tr. zák., jež nalézací soud spatřuje v tom, že obžalovaný, když mu hoch vběhl po druhé před auto, neměl jiné volby, než buď chlapce přejeti nebo strhnouti auto náhle do prava, stává se při vyložení stanovisku bezpředmětnou; neboť vše, co nastalo po prvním vběhnutí chlapcově do cesty, tedy i smyk auta atd. bylo jen nutným důsledkem první a základní příčiny, totiž té, že obžalovaný nezachoval povinné dbalosti a opatrnosti a ihned při prvním objevení se chlapcově v jízdní dráze. S tohoto hlediska jest také nerozhodno, zda obžalovaný dával před tím výstražná znamení, zvláště když ani obžaloba neklade obžalovanému za vinu opomenutí v tomto směru. Ve shora vytčených směrech bylo odůvodněné zmateční stížnosti vyhověti a rozsudek jako zmatečný podle § 281 čís. 9 a) tr. ř. zrušiti. Rozhodnouti ve věci nebylo zrušovacímu soudu lze pro nedostatek zjištění v subjektivním směru. Nalézací soud řešil otázku, zda lze u obžalovaného mluvíti o objektivním zavinění ve smyslu § 335 tr. zák. nesprávně. Tím jest pochyben i jeho závěr, že jest vyloučeno jeho subjektivní zavinění. Při stanovisku v objektivním směru, jak bylo shora naznačeno, dlužno nyní otázku, zda obžalovaný mohl poznati nebezpečnost svého opomenutí, řešiti s toho hlediska, že opomenutí spočívá v tom, že obžalovaný ihned, když mu hoch vběhl poprvé před auto, nezmírnil přiměřeně rychlost jízdy, obzvláště když podle zjištění mohl auto zastaviti. Nezbylo tudíž než odkázati věc podle § 288 čís. 3 tr. ř. k novému projednání a rozhodnutí na soud první stolice, jemuž bude při tom míti na zřeteli, že rozsudkový výrok, jímž byla vyloučena kvalifikace trestného činu, kladeného za vinu obžalovanému, jako přečinu podle § 337 tr. zák., nabyl právní moci, nebyv zmateční stížností napaden, tak že na dále přichází v úvahu pouze skutková podstata přečinu ve smyslu § 335 tr. zák.

Čís. 3116.

Urážky na cti nelze se dopustiti in abstracto, nýbrž jen v poměru k určité osobě nebo k jinému zákonem za způsobilý uznanému podmětu; i na případy § 487 tr. zák. jest rozšířiti předpoklad §§ 488, 491 tr. zák., že urážkou může býti dotčena čest osoby (předmět ve smyslu § 492 tr. zák.) přímo jmenované (zejména), nebo osoby označené jen »znamením na ni dopadajícími«.

Byly-li v projevu spadajícím pod hledisko §§ 487-491 tr. zák. za osoby, o nichž má projev platiti, označeny (nejmenované) osoby, odlišné výběrem z ostatních tím, že uvedena jejich příslušnost k omezenému okruhu fyzických osob (funkcionářů svazu čs. studentstva) a k určité politické straně, jest tím dána objektivní skutková podstata urážky na cti v poměru ku každé z osob a vzešla aktivní legitimace žalobní každé

z osob, jež náležely k onomu okruhu a v něm zase byly případně odlišeny od jiných svým příslušenstvím k oné politické straně.

V subjektivním směru se vyžaduje vědomí obžalovaného, že obsah projevu může ohrozit česů kteréhokoliv příslušníka jím vymezeného okruhu fyzických osob. Není třeba, by pachatel znal osobu, na niž rovněž dopadají a vztahována býti mohou znamení obsažená v projevu za účelem označení jeho předmětu; i osoba pachateli svou existencí nebo jménem neznámá může býti uražena a také urážku této osoby nutno pachateli přičítati po stránce subjektivní, patří-li jen k omezenému okruhu osob, jehož se pachatel chtěl závadným článkem (projevem) dotknouti.

Při urážce souboru osob se nevyžaduje v příčině příslušnosti obžalobců k tomuto souboru pachatelova vina z nedbalosti, nýbrž pachatel ručí za obsah svého projevu bez ohledu na to, zda ví či neví (ať zaviněně čili nic) o oné příslušnosti.

(Rozh. ze dne 17. března 1928, Zm I 56/27.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti soukromých obžalobců proti rozsudku krajského jako kmetského soudu v Hoře Kutné ze dne 6. prosince 1926, jímž byl obžalovaný podle § 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn z obžaloby pro přečin proti bezpečnosti cti podle § 487 tr. zák., zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu jako zmatečný a věc vrátil soudu první stolice, by ji znova projednal a rozsoudil.

Důvody:

Zmateční stížnost soukromých obžalobců je s hlediska právního odůvodněna. Zjistiv v předchozích odstavcích rozhodovacích důvodů toliko doslov závadného článku, uvažuje rozsudek ihned o důkazu pravdy a o t. zv. důkazu pravděpodobnosti, a teprve po příznivém obžalovanému vyřešení této otázky uvažuje o subjektivní vině obžalovaného a připojuje posléze odstavec, který jest sice zevně částí subjektivních úvah, avšak věcně rozbořem otázky, kdo byl objektivně urážlivou zprávou na své cti dotčen. Úvahy rozsudku berou se takto pořadím pochybeným. Nelzeť o pravdivosti neb alespoň důvodném předpokladu pravdivosti určitého tvrzení uvažovati bez předchozího zjištění, ku které osobě se tvrzení vztahovalo, a rovněž nelze rozebrati poměr vědomí obžalovaného ku právně závažnému obsahu (včetně osobního směru) urážlivé zprávy bez předchozího zjištění, jaký byl obsah a osobní směr zprávy objektivně. Východiskem úvah o subjektivní vině, důkazu pravdy a důkazu pravděpodobnosti musí býti nikoliv přímo a bezprostředně doslov urážlivé zprávy, nýbrž výsledek úvah, jaký měl smysl, směr a dosah, přesněji význam myšlének zprávou projevených pro právní statek cti soukromých obžalobců, neboli, zda byly z trestného činu ve zprávě naznačeného viněny osoby, které se podáním obžaloby domáhají ochrany proti zprávě. Správnost oněch úvah závisí tedy na správnosti výsledku úvah těchto. Prokáže-li se, že soud první stolice dospěl k závěru, že se soukromým obžalobcům nedostává oprávnění k obžalobě,

že závadnou zprávou obviňování nebyli, s hledisek právně mylných anebo při správném výkladě zákona neúplných, padají — jelikož závěr ten, ač uveden teprve na konci rozsudku, nemohl neúčinkovati na směr a rozsah předeslaných úvah o subjektivní vině, jakož i důkazu pravdy pokud se týče pravděpodobnosti — i výroky, k němuž vedly soud tyto úvahy. Bylo tedy na soudě kmetském, by především zjistil smysl poza-
stavené zprávy a z něho stanovil, co bylo ve zprávě řečeno v těch smě-
rech, jež se správného právního hlediska mají význam pro otázku žá-
lobního oprávnění soukromých žalobců. V té příčině rozsudek nehod-
notí, že závadný článek mluví povšechně »o funkcionářích (Ústředního
svazu čsl. studentstva), vesměs sociálních demokratech,« a předpokládá,
že o soukromých obžalobcích není v článku zmínky a nejsou v něm u-
vedeny okolnosti zřejmě je označující, ačkoliv reprodukuje správně,
avšak nevyvrací tvrzení obžalobců, že i oni byli funkcionáři svazu čsl.
studentstva a že jsou sociálními demokraty, a ačkoliv sám podotýká, že
byli policejnímu úřadu oznámeni jako předseda onoho svazu pokud se
týče jeho zahraničního odboru soukromí obžalobci M. a H. Rozsudek
předpokládá dále, že podle stavu věcí — a tím míní zřejmě, co zjistil o
pachatelích malversací a nesprávností pranýřovaných ve článku, a o
projevech ve veřejné schůzi učiněných — mohl se článek vztahovati jen
na funkcionáře vytýkaných činů skutečně se dopustivší, ačkoliv není
rozsudkem zjištěno a nemohlo jím býti zjištěno, že byl v článku uve-
den i tento »stav věci«, přesněji skutečnosti, poukazující k pachatelství
jen určitých funkcionářů svazu, od obžalobců různých. Z toho je tudíž
zřejmo, že závěr nalézacího soudu, že závadným článkem soukromí ob-
žalobci obvinění nebyli a že se jim oprávnění k obžalobě nedostává,
spočívá na nesprávném použití zákona. I jinak se však v pojetí této
otázky soudem kmetským projevuje právní omyl, an rozsudek dovozuje,
že ve článku byli obvinění pouze oni funkcionáři Svazu, kteří se skuteč-
ně dopouštěli malversací najmě machinací peněžních a byli zároveň
všeobecně považováni za sociální demokraty; těmi že byly čtyry osoby
v rozsudku jmenované, nikoliv však soukromí obžalobci, o nichž v člán-
ku není zmínky, a nejsou uvedeny žádné okolnosti, které by je zřejmě
označovaly za obviněné. Neboť urážky na cti nelze se dopustiti in ab-
stracto, nýbrž jen v poměru k určité osobě nebo k jinému zákonem za
způsobilý uznanému předmětu. Byť výslovně nestálo v § 487 tr. zák.,
jenž označuje za možný předmět urážky prostě »jiného«, dlužno i na
případy spadající pod pojem této stati zákona rozšířiti předpoklad vy-
slovený v § 488 a 491 tr. zák., podle něhož urážkou může býti dotčena
čest osoby (předmět ve smyslu § 492 tr. zák.) přímo pojmenované
(»zejména«), nebo osoby označené jen »znameními na ni připadající-
mi«. To plyne nejen z toho, že § 492 tr. zák. ve svém oboru shrnuje
v jedno trestné činy uvedené v §§ 487 - 491 tr. zák., nýbrž obzvláště
z té úvahy, že § 487 tr. zák., jenž svým doslovem znamená spojovací
článek mezi § 209 tr. zák. a ustanoveními o urážkách na cti, upravuje
v podstatě zvláštní případy, jež by jinak s hlediska zákona (»i jinak«)
alespoň mohly býti postiženy širší normou § 488 tr. zák. Tím jest dána
cesta i k řešení otázky tak zv. aktivní legitimace žalobní, jež přísluší
hledíc i k § 495 odst. první tr. zák. vedle osob pojmenovaných každé-

mu, na nějž dopadají znamení, t. j. na koho dopadá označení, jímž byl vymezen v projevu (zprávě ve smyslu čtvrtého odst. § 1 zák. čís. 124/1924) předmět, o němž byl projev učiněn, a na nějž tudíž také mohl být obsah projevu jinými důvodně vztahován s účinkem ohrožení jeho cti a vážnosti v očích spoluobčanů. Jestliže tedy byly v projevu spadajícím pod hledisko §§ 487 - 491 tr. zák. za osoby, o nichž má projev platiti, označeny (nejmenované) osoby, odlišené výběrem z ostatních tím, že uvedena jejich příslušnost k omezenému okruhu fyzických osob (tu funkcionářů Svazu čsl. studentstva) a k určité politické straně, jest tím dána objektivní skutková podstata urážky na cti v poměru ku každé z osob a vzešla aktivní legitimace žalobní každé z osob, jež náležely k onomu okruhu a v něm zase byly případně odlišeny od jiných svým příslušenstvím k uvedené politické straně. Z toho plyne, že měl-li snad, jak předpokládá kmetský soud, obžalovaný při svém projevu na mysli určité osoby, na něž dopadají určující znamení jím uvedená, není tím bez dalšího prost zodpovědnosti v poměru k osobám dalším, na něž rovněž ona znamení dopadají, neboť neoznačil osoby, jež mínil, takovými znameními, jež by dopadala výhradně na ně a na jiného by vztahována býti nemohla.

Ovšem má tato dosud jen po objektivní stránce probíraná otázka také svůj subjektivní rub. Vyžaduje se v té příčině k přičitatelnosti viny vědomí obžalovaného, že obsah projevu může ohroziti čest kteréhokoli příslušníka jím vymezeného okruhu fyzických osob. Zjišťovací výrok kmetského soudu, podle něhož si obžalovaný nebyl vědom, že se dotýká cti soukromých obžalobců, na tuto otázku nedopadá; spočíváť na mylném pojetí objektivní stránky otázky a odůvodňován jest zejména předpokladem, že obžalovaný soukromé obžalobce ani nezná. Než, jakž plyne již z toho, co pověděno, není třeba, by pachatel znal osobu, na niž rovněž dopadají a vztahována býti mohou znamení obsažená v projevu za účelem označení jeho předmětu; i osoba pachateli svou existencí nebo jménem neznámá může býti uražena (srovnej rozh. sb. tr. čís. 1929) a také urážku této osoby nutno pachateli přičítati po stránce subjektivní, patří-li jen k omezenému okruhu osob, jehož se chtěl pachatel závadným článkem nebo projevem dotknouti. Zdůrazniti nutno, že rozsudek je na omyslu, vyslovuje, »že závadný pasus je v článku tom významu podřadného«, neboť pasus ten má s hlediska obžaloby význam velmi závažný, poněvadž slova »funkcionáři, vesměs sociální demokraté« dávají ostatnímu bezosobnímu vyličení děje směr na určitý okruh osob, označený poukazem na čelné postavení pachatelů zpronevěř a jiných nesprávností v poškozeném jimi Svazu a na politické příslušenství všech těchto osob. Uraží-li pachatel celý okruh osob. činí tak vždy na své nebezpečí a nemůže se vymlouvat na to, že měl na mysli toliko určité osoby a že nevěděl, kolik osob a kdo vše patří do souboru osob jím uraženého. Uražka osob těch byla by jen tehdy vyloučena, kdyby z obsahu článku samého a z okolností vysvítalo, že obžalovaný chtěl ze všeobecné výtky, jež se vztahovala podle výše uvedeného na všechny sociálně demokratické funkcionáře Ústředního svazu československého studentstva, osoby ty vyňati, a že zamýšlel uraziti toliko určité osoby. Nehledíc k tomu, platí

tu pravidlo, že dolus při urážkách na cti je vědomí o urážejícím rázu projevu nebo počinu, a tedy jest dán již tím, je-li si pachatel vědom toho, že použitým výrazem uráží celý soubor osob, v souzeném případě sociálně demokratické funkcionáře Ústředního svazu československého studentstva. Pro přičítání protiprávního výsledku poškození neb ohrožení právního statku bezpečnosti cti, který nastal z křivého obvinění ve vážnosti určitého jednotlivce u spoluobčanů, nelze požadovati, by bylo ještě zjišťováno, zdali si byl pachatel vědom toho, že může tu býti i jiná osoba, nežli na kterou snad pomýšlel, rovněž podle znamení v projevu uvedených, a jež mohla býti pokládána spoluobčany za předmět urážlivého projevu, a zdali pachatel zanedbal šetřiti přiměřené opatrnosti v tom směru. Takový požadavek vedl by k tomu, že by obecenstvo nebylo dostatečně chráněno proti stále se množícím, v očích spoluobčanů snižujícím urážkám na cti. Oprávněna je zmateční stížnost také, pokud vytýká, že v otázce beztrestnosti obžalovaného podle § 4 zákona ze dne 30. května 1924, čís. 124 sb. a n. zůstala nevyřešena subjektivní složka podstaty zakládající beztrestnost; rozsudek sice vyslovuje a odůvodňuje, že a proč se obžalovanému zdařilo dokázati okolnosti, pro které tvrzení zprávy mohlo býti důvodně pokládáno za pravdivé a »že to bylo v zájmu veřejném, by se na to poukázalo«, že se ve Svazu čsl. studentstva staly defraudace a finanční nesprávnosti, avšak nevyslovuje se o tom, zda předpokládá na straně obžalovaného zřejmý úmysl chrániti především zájem veřejný. Jak již podotčeno, jde tu o zákonem vyžadovanou náležitost beztrestnosti ve smyslu § 4 uvedeného zákona; i je rozsudek v tomto směru pro svou právní neúplnost zmatečný podle § 281 čís. 9 b) tr. ř. A posléze třeba se zřetelem na vývody rozsudku a zmateční stížnosti uvésti toto: Subjektivní stránka skutkové podstaty přečinu proti bezpečnosti cti podle § 487 tr. zák. vyčerpává se vědomím, že obvinění je způsobilé snížit jinou osobu v úctě a vážnosti spoluobčanů, a úmyslem pronést obvinění přes toto vědomí; úmysl přivoditi řečený účinek se nevyžaduje. Tak učí nauka a rozhoduje stálá judikatura. Proto jest právně nesprávné, odůvodňuje-li rozsudek vyslovený v něm skutkový závěr kmetského soudu, že si obžalovaný nebyl ani toho vědom, že by se dotýkal cti soukromých obžalobců, skutkovým předpokladem, že obžalovaný jednal bezezlostně, že byl dalek úmyslu, aby soukromé obžalobce obviňoval ze zločinu pokud se týče z nečestných činů, poněvadž jich ani nezná, a že se jeho obvinění vztahovalo a vztahovati mohlo ien na ty činitele Svazu, kteří se provinili. Neboť těmito důvody není odpověděno na otázku, zda si byl obžalovaný vědom, že se dotýká cti osob zprávou obviňovaných ve smyslu naznačeném. Otázka ta nutně vyžaduje řešení, jakmile je kladně rozhodnuto o otázce, zda zpráva obsahuje objektivně skutkovou podstatu některého z deliktů proti bezpečnosti cti, již se v souzeném případě rozsudek rovněž vlastně ani nezabývá. Ve všech těchto směrech jest třeba skutkových zjištění vedených správným pojetím právním. Poněvadž provést zjištění ta vyhraženo jest §§ 258 a 288 čís. 3 tr. ř. soudu první stolice, bylo zmateční stížnosti vyhověti a uznati jak uvedeno, aniž třeba zabývati se i ostatními vývody zmateční stížnosti.